

נחל שניד

הרפתקה בשמורה

תאריך הטיוול:

שם:

לורי היא לוטרה צעירה.

היא עזבה את הנחל שבו גדלה, ועכשיו היא מחפשת נחל שבו תוכל לחיות לבד, כמו כל לוטרה בוגרת. אבל זה לא פשוט! כבר כמה שבועות לורי מחפשת מקום מתאים ולא מוצאת: חלק מהנחלים שראתה היו מזוהמים ולא היו בהם דגים. בנחלים אחרים לא זרמו כמעט מים כי שואבים את המים שלהם בצינורות. עכשיו הגיעה לורי לנחל שניר.

בואו נחקור ונגלה -

האם נחל שניר יכול להתאים כבית חדש ללורי הלוטרה?

אולי בנחל שניר
אמצא את המקום
שאני מחפשת?

בכדי שלוטרה תוכל לחיות בנחל היא צריכה:

- מים נקיים
- שפע של דגים (למזון)
- צמחייה סבוכה ליד המים (למסתור)
- סלעים גדולים הבולטים מן המים (לסימון אזור המחיה)
- מגוון מינים של בעלי חיים (כל אחד תורם את חלקו למערכת חיים בריאה ומאוזנת)

בגב החוברת תמצאו דף זיהוי ובו צמחים ובעלי חיים הקיימים בשמורה. העזרו בדף בזמן הטיול וסמנו את בעלי החיים והצמחים שפגשתם. בהצלחה!

למשימה הראשונה ← התחילו ללכת במסלול השמורה וחפשו את השלט "משימה 1".

משימה 1 - קנה או סוף?

על גדת המים צומחים צמחים גבוהים. באזו נגלה האם אלו צמחי קנה או סוף?
(אין דבר כזה קנה-סוף, אלו שני צמחים שונים).

יופי! יש כאן צמחייה סבוכה
ליד המים, כמו שאני אוהבת.
אבל איזה צמח זה?

איך נראה הגבעול?

קנה - גבעולים גבוהים, חלולים, מחולקים למפרקים (נראים כפסי רוחב).
מן המפרקים יוצאים עלים.

סוף - הגבעול צומח מתחת לקרקע, מעל לקרקע רואים את העלים הגבוהים והארוכים. הגבעולים היחידים הנראים הם של עמודי הפריחה ומהם לא יוצאים עלים כלל. הצמח נקרא "סוף" בגלל צורת העלים הדומה לחרב סוף.

איך נראית הפריחה?

קנה - עונת הפריחה בקיץ ובסתיו (יוני עד דצמבר). התפרחת נקראת "מכבד" ונראית כמו מברשת בהירה צמרירית.

סוף - עונת הפריחה בקיץ (יוני עד ספטמבר). התפרחת חומה בצורת גליל, דומה למברשת לניקוי בקבוקים.

אז מה גליתם?

הצמח הצומח כאן הוא _____

המשיכו ללכת במסלול, קרוב לגשרון קטן תמצאו את השלט "משימה 2".

למשימה הבאה ←

משימה 2 - השבטבים

השבטבט הוא סוג של שרץ, ללא פרחים, המגיע בקיץ לגובה של מטר. דומה בצורתו לשתיל של אורן.

השבטבט הוא צמח נדיר מאוד השייך למערכת צמחים קדומה ששלטה בכדור הארץ עוד לפני הופעת הדינוזאורים!

נחל שניר הוא אחד המקומות היחידים בארץ שבהם הוא צומח.

חפשו את השבטבט הצומח לצד השביל, התבוננו בו היטב וסמנו את מס' הציור המתאים.

1

2

3

בנחל שניר אפשר למצוא מינים נדירים של צמחים האופייניים לבתי גידול לחים, למשל: פרע ריחני ואשבל ארך-השיכולת הנמצאים בסכנת הכחדה.

זה מבבל
כל כך! עזרו לי להחליט -
אידה מהשלושה
הוא ציור של שבטבט?

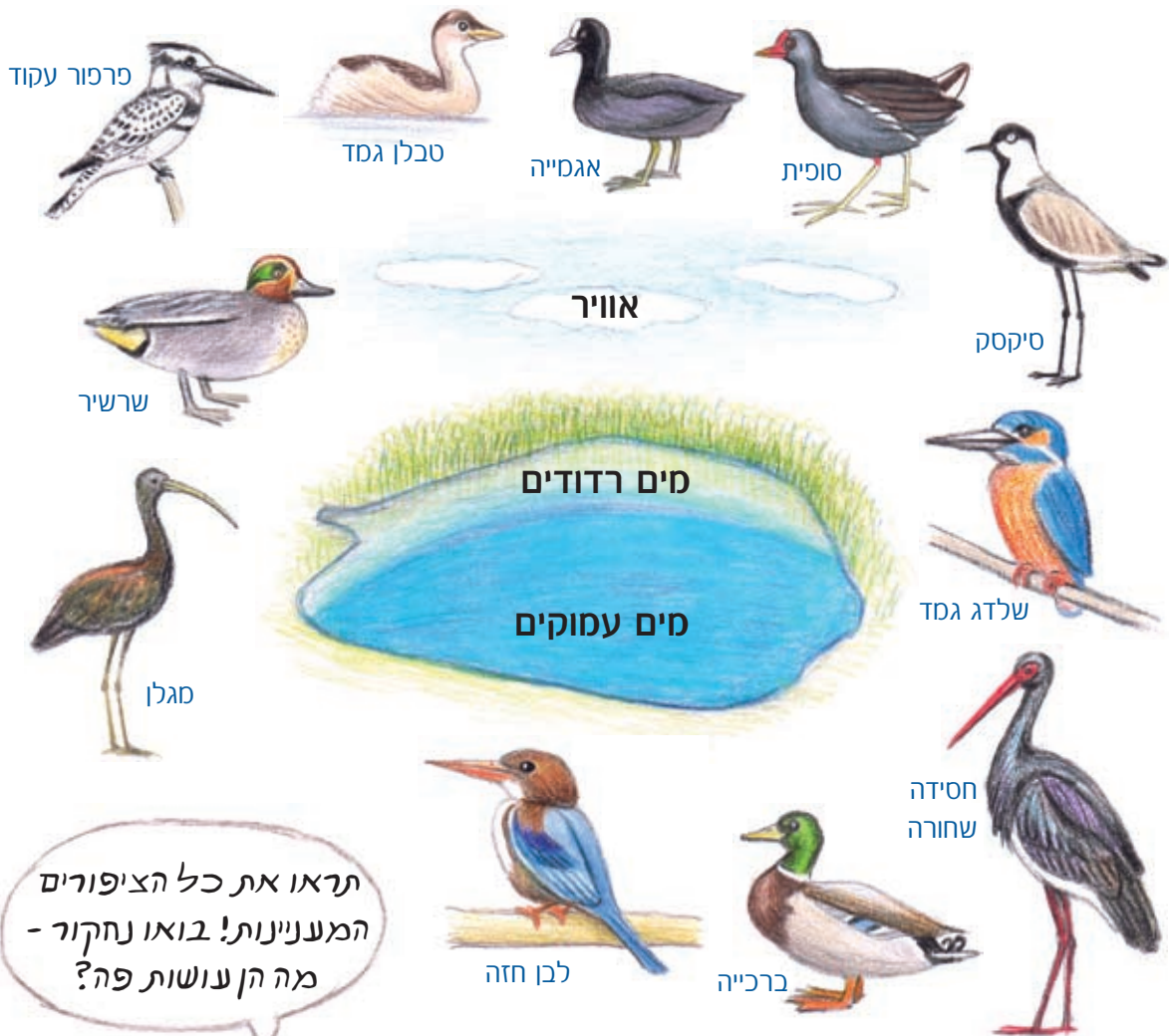

למשימה הבאה ←

בדף הבא תמצאו משימת התבוננות בציפורים. אם אתם מטיילים בעונת הנדידה (בין אוקטובר למרץ), אתם מוזמנים להמשיך לעבר מאגר הספליין אל השלט "משימה 3". אך אם אתם מטיילים בין אפריל לספטמבר, המשיכו בשביל ובחרו מקום לביצוע משימה 4.

משימה 3 - צפרים צעירים

התכוננו היטב בציפורים שבמאגר המים ותגלו שכל סוג ציפור מותאם לאזור אחר במאגר: למים הרדודים, למים העמוקים או לאוויר. מתחו קו בין כל ציפור שמצאתם לאזור שלה.

תראו את כל הציפורים
המעניינות! בואו נחקור -
מה הן עושות פה?

לאיזו קבוצת ציפורים יש את הרגליים הארוכות ביותר?
סמנו את התשובה הנכונה:

א. לציפורים ההולכות באזור המים הרדודים.

ב. לציפורים השוחות במים העמוקים.

ג. לציפורים המעופפות באוויר מעל המים.

למשימה הבאה ← את משימה 4 תוכלו לבצע בכל מקום שתבחרו בשמורה.

משימה 4 - בלשים צעירים

בשמורת נחל שניר חיים יונקים מסוגים שונים. רובם פעילים בלילה ומסתתרים מבני אדם, לכן קשה לראותם. אבל אם מתבוננים היטב, אפשר לגלות סימנים שהם משאירים אחריהם. מתחו קו בין החיה לבין הסימן שהיא משאירה.

קוצים

גללים על סלע

לעוסיות
(פקעות של עשב שהחיה לעסה וירקה)

מחילה ליד המים

עקבות בבוץ

חזיר בר

חתול ביצות

דרכן

נוטרייה

לוטרה

רמז: לוטרה מסמנת את הנחלה (אזור המחיה) שלה בגללים במקומות קבועים, בדרך כלל על גבי סלע גדול הבולט מן המים.

רבים מתבלבלים בין לוטרה לנוטרייה, מפני שלשתיהן פרווה חומה והן שוחות במים. סימן זיהוי טוב הוא הזנב: זנב עבה - לוטרה; זנב דק - נוטרייה. הלוטרה - ממשפחת הסמוריים, פעילה בלילה, אוכלת בעיקר דגים. הלוטרה נתונה בסכנת הכחדה. הנוטרייה - סוג של מכרסם גדול, פעילה ביום וניזונה מצמחים, נפוצה מאוד.

ועכשיו, בלשים צעירים - טיילו בשמורה וחפשו את הסימנים!

למשימה הבאה → המשיכו בשביל לכריכת השכשוך, סמוך למפל תמצאו את השלט "משימה 5".

משימה 5 - מפל המים

איזה כיף לוי!
הצטרפו אליו לשכשוך
בבריכה!

לורי רוחצת בהנאה במפל המים. כאן גם מותר לכם, המטיילים, לשכשך במים. אבל במקומות אחרים בשמורת נחל שניר אסור לאנשים לשחות במים.

שמורת טבע היא
אזור שבו שומרים על
הטבע ולא פוגעים בו,
בצומח ובדומם.

מדוע אסור להיכנס למים? סמנו את התשובה הנכונה:

- א. מפני שהמים בנחל שניר קרים מדי לשחייה.
- ב. כדי לשמור ולהגן על הצמחים ובעלי החיים שבתוך הנחל.
- ג. מפני שבתוך המים בנחל שניר מסתתרים תנינים מסוכנים!

למשימה הבאה ← מול בריכת השכשוך נמצאת בריכת הנופרים, שם נמצא השלט "משימה 6".

משימה 6 - מי מסתתר בבריכת הנופרים?

עזרו ללורי למצוא את בעלי החיים הבאים בתמונה:

שכרירית

צפרדע נחלים

חכף ישראלי

סרטן הנחלים

צב ביצה

ראשנים

רץ המים

האם ידעתם שאפשר ללכת על המים?

רץ המים הוא חרק הצועד על פני המים! חפשו את הצל המוזר שהוא מטיל על קרקעית הבריכה וכך תגלו אותו בקלות! לרץ המים שערות דוחות מים ברגליו, בעזרתן הוא "מקמט" את פני המים ויוצר בהם שקעים עגולים. אלו הם העיגולים המסתוריים המופיעים בצל שלו.

נדמה לי שמסתתרים
כאן בעלי חיים. תוכלו
לעזור לי למצוא אותם?

מצאתם את בעלי החיים בתמונה?

עכשיו חפשו אותם בבריכה האמתית!

ליד בריכת השכשוך זורם פלג מים קטן. לידו תמצאו את השלט "משימה 7".

← למשימה הבאה

משימה 7 - מבוך חלזונות מים

שבו ליד הפלג והתבוננו לתוכו מקרוב. האם אתם מגלים חלזונות הצמודים לחלוקי הנחל*?
חלזונות אלו לא יכולים לחיות במים מזוהמים, לכן, אם תגלו אותם, זה יהיה סימן לכך
שהמים בנחל שניר נקיים מזיהום.

לפניכם מבוך שבו עליכם לבחור בדרך הנכונה לפי החלזונות
שאתם רואים במים. בהצלחה!
אך שימו לב - אסור לגעת בחלזונות או
להוציא אותם מן המים, רק להתבונן!

*חלוקי נחל - אבנים
שהוחלקו מכוח זרימת המים
במשך שנים רבות.

למשימה הבאה ← המשיכו במסלול ורדו אל הנחל. שם תוכלו לבחור מקום לביצוע משימה 8.

משימה 8 - החיים בנחל

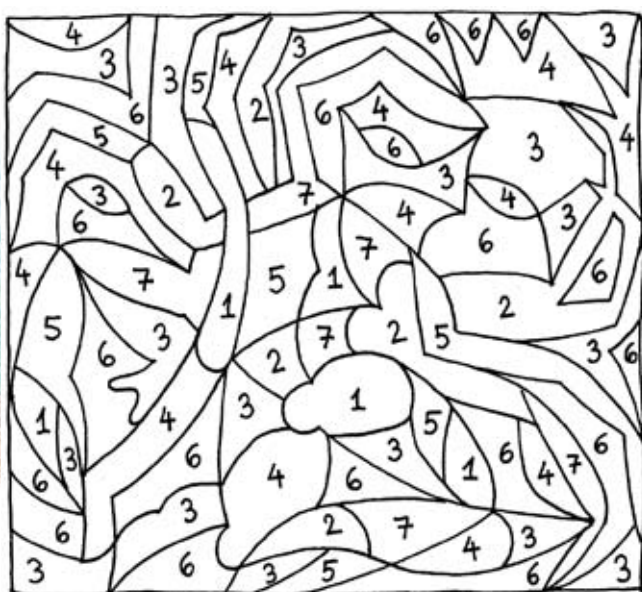
לורי צוללת לתוך הנחל כדי לגלות - מי חי בתוך המים בנחל שניר?
לפניהם 7 משפטים על בעלי חיים החיים במים בנחל שניר. קראו כל משפט והחליטו האם
הוא נכון או לא נכון.

1. חפף ישראלי הוא דג חזק המסוגל לשחות נגד כיוון הזרם. נכון / לא נכון
2. האילנית היא צפרדע החיה על עצים. נכון / לא נכון
3. עגלסת הירדן הוא דג שחי במים מלוחים. נכון / לא נכון
4. עורה של צפרדע הנחלים זוהר בגווני סגול וצהוב. נכון / לא נכון
5. סרטן הנחלים הולך הצידה ולא קדימה. נכון / לא נכון
6. בנחל שניר אין דגים כלל. נכון / לא נכון
7. נחש מים משובץ שוחה במים בתנועה פיתולית. נכון / לא נכון

עכשיו צבעו (רצוי בעיפרון) כל אזור בציור שבו מספר של משפט **נכון**.
אם מצאתם את כל המשפטים הנכונים -
תגלו צלילית של בעל חיים החי בנחל שניר.

איזו חיה גיליתם?

משימה 9 - בואו נכיר את הצמחים

לפניכם רשימת צמחים הצומחים בשמורה. חפשו לפי התיאור את התמונה המתאימה לכל צמח ורישמו את מספר התמונה ליד שם הצמח.

נופר צהוב - צמח מים בעל עלים גדולים הצפים על פני המים ופרחים בצבע צהוב עז. פורח בקיץ. ☐

שרעול שעיר - צמח גבוה (עד 2 מ') בעל פרחים בצבע סגול בהיר. פורח באביב ובקיץ. ☐

ורד צידוני - שיח בעל פרחים לבנים שבמרכזם אבקנים צהובים גדולים. פורח בקיץ. ☐

חלביב יווני - צמח מטפס נדיר מאוד בעל פרחים סגולים, פורח באביב. ☐

פטל קדוש - שיח קוצני בעל פירות מתוקים המבשילים בסוף הקיץ ומשנים צבעם מאדום לשחור. ☐

שנית גדולה - צמח גבוה וזקוף בעל תפרחת צפופה בצבע ורוד עז. פורח בקיץ ובסתיו. ☐

קנה מצוי - צמח זקוף וגבוה מאוד (עד 5 מ'). בראש הגבעול תפרחת צמרירית הפורחת בקיץ ובסתיו. ☐

גרגיר הנחלים - עשב הצומח לצד הנחל בעל פרחים לבנים זעירים מסודרים בתפרחות צפופות. פורח באביב ובקיץ. ☐

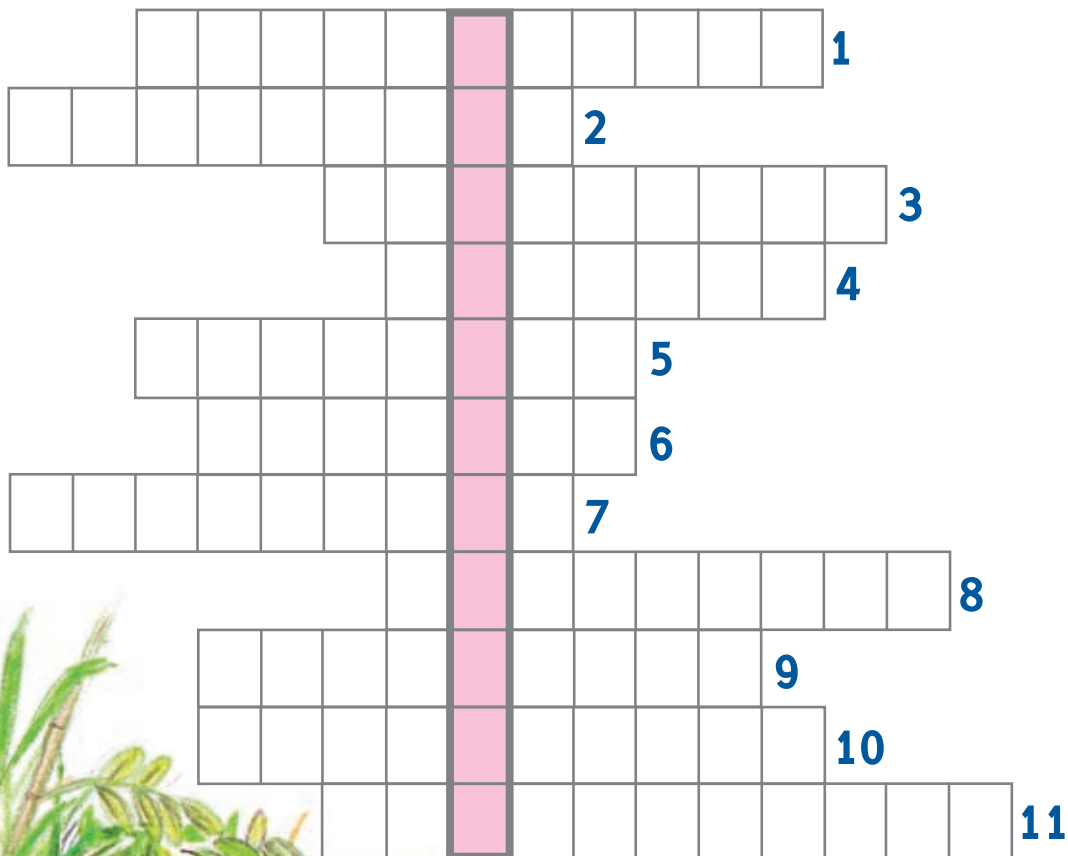
שבטבט גדול - צמח נדיר, ללא פרחים, עם ענפים דמויי מחטי אורן. ☐

שערות שולאית - שרך בעל עלים קטנים המזכירים שיער מתולתל. צומח בעיקר במצוקים לחים ומוצללים. ☐

דולב מזרחי - עץ גדול הצומח בגדת הנחל. עליו הגדולים, בצורת כף-יד, נושרים בחורף. ☐

עכשיו, רשמו בתשבץ את שמות הצמחים לפי המספרים שכתבתם בעמוד הקודם:

חשוב לי לגור במקום
שיש בו צמחייה סבוכה,
בה אוכל להסתתר ולנוח
במשך היום.

מיהו הצמח המסתורי?
לאחר שמילאתם את התשבץ,
תגלו במשבצות הוורודות את הצמח שבתמונה.

מה קיבלתם?

חפשו אותו בשמורה!

חזרו אל החניון בתחילת המסלול וחפשו שם את השלט "משימה 10".

← למשימה הבאה

משימה 10 - זיהוי עצים

לפניכם כמה עלים שלורי מצאה בשמורה. חפשו את העצים לפי צורת העלים (השתדלו לא להתבלבל בין עלה הדולב לעלה התאנה, הם די דומים...).
מצאתם את העצים? יופי. עכשיו התבוננו בכל גזע ומתחו קו בין העלה לגזע המתאים.

עלה של דולב מזרחי עלה של תאנה עלה של ערבה מחודדת עלה של עץ תות

יש כאן עצים גדולים ויפים!
אני אוהבת לקפוץ ולטפס על
השורשים שלהם הבולטים
מעל הקרקע.

משימת סיכום - מה גילינו במסע?

לסיים המסע, בואו נבדוק האם שמורת נחל שניר תוכל להתאים ללורי הלוטרה:

1. אחד הסימנים למים נקיים הוא:

א. שחי בהם חילזון שחריר הנחלים ב. שצבע המים שחור
האם המים בנחל שניר יתאימו ללורי? כן / לא

אורכו של נחל שניר
כ-60 ק"מ. הוא מתחיל
בלבנון, שם הוא נקרא
אל-חצבאני.

2. המזון שלוטרות אוהבות לאכול הוא:

א. דגים ב. פירות
האם לורי תוכל למצוא מזון בנחל שניר? כן / לא

3. מקום המסתור של לוטרות הוא:

א. במערה ב. בסבך הצמחייה
האם יש כאן מקומות מסתור שלורי תוכל לישון בהם? כן / לא

נחל שניר הוא אחד
המקורות העיקריים
של הירדן.

4. כדי לסמן את הנחלה שלהן, לוטרות צריכות:

א. סלע גדול במים ב. בור באדמה
האם לורי תוכל לסמן כאן את הנחלה שלה? כן / לא

5. סביבת חיים בריאה מתקיימת:

א. כשאין בה בעלי חיים וצמחים ב. כשיש מגוון מינים של בעלי חיים וצמחים
האם לורי תמצא בנחל שניר סביבת חיים בריאה? כן / לא

עכשיו עליי להחליט
האם נחל שניר יכול להתאים
כבית עבורי.
מה אתם אומרים?

מהי תשובתכם לשאלתה של לורי?

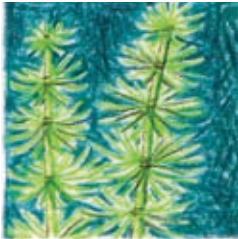
עכשיו - גשו אל מזנון השמורה עם החוברת.

אם הצלחתם במשימות - תקבלו תעודה של חוקרי נחל שניר!

דף זיהוי

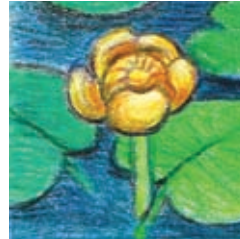
לפניכם מגוון צמחים ובעלי חיים הקיימים בשמורה.
חפשו אותם בטיול וסמנו v במשבצת המתאימה,
ליד כל חיה או צמח שתזהו. **בהצלחה!**

שבטבט גדול ☐

שערות שולמית ☐

נופר צהוב ☐

קנה מצוי ☐

שנית גדולה ☐

ערבה מחודדת ☐

דולב מזרחי ☐

פטל קדוש ☐

צמרדע נחלים ☐

סהרונית הירדן ☐

שחריר הנחלים ☐

שפרירית ☐

לבן חזה ☐

צב ביצה ☐

חכף ישראלי ☐

רץ המים ☐